

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tie- ja katuverkon tietojärjestelmästä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi tie- ja katuverkon tietojärjestelmästä lailla, jota sovellettaisiin järjestelmän perustamiseen, ylläpitämiseen, kehittämiseen ja järjestelmään sisältyvien tietojen luovuttamiseen. Lain tarkoituksena olisi järjestää yleisiä ja yksityisiä teitä sekä katuja koskevat tiedot käsittävä valtakunnallinen tietojärjestelmä ja tietopalvelu, josta vastaisi Tiehallinto. Maanmittauslaitos toimittaisi tietojärjestelmään tallennettaviksi laissa tarkoitettuja liikenneväyliä koskevat sijaintitiedot ja väyliä koskevat ominaisuustiedot siltä osin kuin ne ovat sen käytössä Tiehallinnon kanssa tekemänsä sopimuksen mukaisesti. Tiehallinto toimittaisi vastaavasti järjestelmään tallennettaviksi yleisiä teitä koskevat ominaisuustiedot. Kunnat toimittaisivat katuja ja hoitamiaan yksityisiä teitä koskevat tiedot siten kuin ne siitä erikseen Tiehallinnon kanssa sopisivat. Kunnille ei siis säädettäisi laissa lakisäätteistä velvollisuutta tietojen toimittamiseen.

Ehdotetulla lailla pyrittäisiin varmistamaan tietojärjestelmässä olevien tietojen ajantasaisuus. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan, että maanmittauslaitos toimittaisi järjestel-

mään yleisten ja yksityisten teiden ja katujen sijaintia sekä yksityisten teiden ominaisuuksia koskevat muutostiedot ja vastaavasti Tiehallinto yleisiä teitä koskevat muutostiedot. Lisäksi kunnat ilmoittaisivat tai toimittaisivat järjestelmään katujen ja hoitamiensa yksityisten teiden muutoksia koskevat tiedot Tiehallinnon kanssa tekemänsä sopimuksen mukaisesti.

Tietojärjestelmään sisältyvien tietojen mahdollisimman suuren hyödynnettävyyden varmistamiseksi Tiehallinto oikeutettaisiin luovuttamaan tietojärjestelmästä tietoja sellaisenaan käytettäväksi tai palveluiden tuottamiseksi.

Tiehallinto perisi tietojärjestelmän suoritteista ja tietopalveluista maksun, jonka perusteista säädettäisiin valtion maksuperustelaisa. Tietoja järjestelmään toimittaville viranomaisille sekä kunnille ja kuntayhtymille annettaisiin kuitenkin niiden omaa toimialaa tai aluetta koskevat tiedot muuta kuin kaupallista käyttöä varten maksutta.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1. Johdanto.....	3
2. Nykytila.....	3
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
2.2. Kansainvälinen kehitys	3
Yleistä	3
Ruotsi	4
Norja	4
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	5
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	5
3.2. Keskeiset ehdotukset	5
4. Esityksen vaikutukset	5
4.1. Taloudelliset vaikutukset	5
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	6
4.3. Ympäristö-, yritys- ja muut vaikutukset	6
4.4. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan	7
5. Asian valmistelu.....	7
5.1. Valmisteluvaiheet	7
5.2. Lausunnot.....	7
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	8
1. Lakiehdotuksen perustelut.....	8
2. Tarkemmat säännökset	12
3. Voimaantulo.....	12
LAKIEHDOTUS	13
tie- ja katuverkon tietojärjestelmästä	13

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Liikenne- ja viestintäministeriö käynnisti valtakunnallisen tie- ja katuverkon tietojärjestelmän kehittämisen vuonna 1999, jolloin esiselvityshankkeessa kartoitettiin liikenteen tieto- ja tietoliikennesovellusten ja väylänpidon toimintojen tarpeet ja kuvattiin eri toimintoissa tarvittavat tie- ja katuverkon tiedot. Hankkeessa ovat olleet keskeisesti mukana maanmittauslaitos ja alan muut keskeiset toimijat. Lisäksi selvitettiin eri organisaatioiden nykyisiä paikkatietojärjestelmiä ja niiden sisältöä. Tarve- ja nykytilakuvausten perusteella määriteltiin, mitä tietoja valtakunnallisessa tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä tulisi olla. Määrittely noudattaa kansainvälisiä standardeja, joiden selvittämisen oli myös yksi esiselvityksen osatehtävä. Esiselvitysvaiheessa tehtiin lisäksi ensimmäinen luonnos periaatteista, joilla järjestelmä toimii ja arvioitiin tietojen laatuvaatimuksia.

Vuoden 2000 aikana kokeiltiin eräitä tietojärjestelmän osia. Kokeilussa olivat mukana kaksi suurta kaupunkia ja yksi maaseutukaupunki sekä kolme maaseutukuntaa. Kokeilussa näiltä alueilta kerättiin järjestelmässä tarvittavat tiedot jo olemassa olevista aineistoista. Tiedot yhdistettiin kokeilutietokantaan. Kokeilun tavoitteena oli erityisesti selvittää tietojen keräämistä eri organisaatioilta ja yhdistämistä järjestelmän määrittelyjen mukaiseksi aineistoksi. Lisäksi saatiin tietoa tietojärjestelmän teknisestä toteutuksesta sekä järjestelmän kustannuksista valtakunnallisen järjestelmän suunnittelua varten. Lisäksi kokeilussa kerättiin tietoa nykyaineistojen lautasosta, kuten tietojen oikeellisuudesta ja aineistojen maantieteellisestä tarkkuudesta.

Valmistelun pohjalta on kehitetty tie- ja katuverkon tietojärjestelmä Digiroad. Digiroad-tietojärjestelmä sisältää digitaalisessa muodossa koko Suomen tie- ja katuverkon sekä verkon tärkeimmät ominaisuustiedot. Lisäksi

tietojärjestelmä tarjoaa välineet tietojen välittämiseen, hallintaan ja ylläpitoon. Digiroad-järjestelmän arvioidaan valmistuvan vuoden 2003 loppuun mennessä.

Tie- ja katuverkon tietojärjestelmä olisi tärkeä koko maan kattavan tie- ja katuverkoaineiston saamiseksi yhteen yhdenmukaiseen ja helposti hyödynnettävään tietokantaan. Järjestelmä tukisi pyrkimyksiä alueelliseen tasa-arvoon. Järjestelmästä luovutettavien tietojen käyttäjiä olisivat valtion ja kuntien viranomaiset sekä yksityiset yritykset, joiden tuottamia sijaintiin perustuvia palveluita tulnaisiin käyttämään lukuisissa jo olemassa olevissa ja myöhemmin kehitettävissä sellaisissa palveluissa ja sovelluksissa, joita ei voitaisi toteuttaa ilman kattavaa valtakunnallista aineistoa.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Kattavaa tie- ja katutietojärjestelmää ei Suomessa ole toistaiseksi. Tiettyjä alueita tai tieverkon osia kattavia järjestelmiä on käytössä muun muassa kunnilla, Tiehallinnolla, yrityksillä ja eräillä muilla organisaatioilla, mutta niiden tietosisältö, kattavuus ja laatu vaihtelevat suuresti. Maanmittauslaitoksella on kattavat tie- ja katuverkon sijaintitiedot, mutta muita ominaisuustietoja ainoastaan vähän. Myöskään lainsäädäntöä ei asiasta ole.

2.2. Kansainvälinen kehitys

Yleistä

Tällä hetkellä Euroopan unionissa ei ole käynnissä unionin laajuista tietojärjestelmähanketta. Sen sijaan eräitä maakohtaisia hankkeita on käynnissä. Useissa muissa Euroopan maissa vakiintuneen käytännön mukaisesti yksityinen yritys hankkii tietoja eri lähteistä ja jalostaa niitä palveluiksi, koska

valtakunnallisesti yhtenäisiä ja kattavia esimerkiksi autonavigoinnin tarpeisiin soveltuvia aineistoja ei ole ollut saatavissa. Suomessa liikenne- ja viestintäministeriö on katsonut, että julkisen vallan tehtävänä on perustaa valtakunnallinen tietietojärjestelmä viranomaisten ja yritysten tarpeisiin ja ylläpitää sitä.

Ruotsi

National Vägdatas, jäljempänä NVDB, otettiin tuotantokäyttöön vuonna 2001. Perusaineiston muodostavat maanmittauslaitoksen tiegeometria ja kiinteistöaineisto (Lantmäteriverkets databas för geografiska grunddata, Lantmäteriverkets fastighetsdatasystem) ja Tielaitoksen tierekisterin ominaisuustiedot (Vägverkets Vägdatabank). NVDB on neuvotellut kuntien ja metsäorganisaatioiden kanssa myös näiden organisaatioiden aineistojen liittämistä tietokantaan.

NVDB on tehnyt Kunnallisliiton (Kommunförbundet) kanssa puitesopimuksen, jonka perusteella neuvotellaan yksittäisten kuntien aineistojen viemisestä tietokantaan. Asiaa koskevaa lainsäädäntöä ei ole voimassa. Aineistojen toimittaminen tietokantaan perustuukin vapaaehtoisuuteen.

Ruotsin 289 kunnasta 22 on tehnyt NVDB:n kanssa esisopimuksen ja noin 10 kuntaa harkitsee esisopimuksen tekemistä. Esisopimuksen tehneiden kuntien joukkoon eivät kuulu maan suurimmat kaupungit (Tukholma, Göteborg ja Malmö). Ruotsissa ei ole katsottu tarpeelliseksi valmistella erillistä lainsäädäntöä, vaikka kuntien mielenkiinto järjestelmää kohtaan ei ole ollut niin myönteinen kuin oli ennakoitu.

Kuntien kanssa tehtävien sopimusten tarkoituksena on, että kunnat luovuttavat perusaineiston ja sitoutuvat ylläpitämään omaa aineistoaan. Vastineeksi kunnat saavat käyttää NVDB -tietokannassa olevia aineistojaan veloituksetta, jos kyseessä on aineiston käyttö kunnan omassa toiminnassa. Aineiston toimittajille ei suoriteta maksuja. Periaatteena on, että tiedon lähdeorganisaatio myös ylläpitää tietoja.

Ylläpidon ja aineistojen toimittamisen helpottamiseksi NVDB -organisaatio voi tukea kuntaa palveluiden ja tuotteiden, kuten oh-

jelmistojen sekä yleisen tuen muodossa. Omaan tiedon jalostusta tai tuotekehittelyä ei tehdä. Aineistojen toimittajia varten on kuitenkin kehitetty tiedonsiirtoon erityinen sovellus, jolla yhtenäistetään aineistojen tietosisältö ja tiedostojen toimitusmuoto.

Metsäteollisuuden kanssa on suunnitteilla yhteistyö, jossa Ruotsiin perustettaisiin kolme metsäalan NVDB:n kaltaista tietokantaa (SVDB - Skogliga NVDB) Pohjois-, Keski- ja Etelä-Ruotsiin. Nämä keskitetyt tietokannat vaihtavat tulevaisuudessa tietoja NVDB:n kanssa.

NVDB:n tietomalli on kehitetty yhteistyössä Norjan kanssa. Kyseinen VÄGMOD -malli kuvaa tieosat ja niiden välisen topologian sekä tavan kytkeä niihin ominaisuustietoja. Yhteisen tieverkkomallin lisäksi tielaitokset ja tiedonkeruukäyttäjät ovat yhteiset. Myös tiedon tallennustapaa kehitetään yhteistyössä.

Norja

NorVeg on Elveg -nimisen tietietokannan jatko- ja kehitysprojekti. Myös Norjassa kuntien aineistojen luovutus perustuu vapaaehtoisuuteen. Lakisääteisiä velvoitteita kunnille ei ole asetettu. Norjan tielaitoksella (Statens Vegvesen) ja Norjan karttalaitoksella (Statens Kartverk) on tällä hetkellä sopimus yli 200 kunnan kanssa teiden keskilinjatietojen toimittamisesta.

Lopullinen aineisto on valmis vuoden 2003 lopussa. Esivalmisteluvaiheessa tielaitos ja karttalaitos sekä kunnat ovat toimineet yhteistyössä tietosisällön ja muiden vaatimusten suhteen. Kunnat ovat suhtautuneet hankkeeseen myönteisesti, mutta rahoituksen puuttumisen vuoksi hankkeen kannatus on vähentynyt.

Tielaitoksella on vastuu tietokannan ylläpidosta sekä yleisten teiden tiedonkeruusta. Laitoksella on hallinnassaan yleisiä teitä koskevat tiedot. Kunnat vastaavat kuntien teitä ja katuja sekä yksityisteitä koskevien tietojen hankkimisesta.

Myöskään Norjassa tiedontuottajat eivät saa toimittamistaan tiedoista korvausta. Mikäli järjestelmästä saadaan jatkossa myös tuloja, suoritetaan tiedon tuottajille korvaus aineistosta.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Esityksen tavoitteena on perustaa kansallinen tie- ja katuverkon tietojärjestelmä, joka tukisi ja tehostaisi nykyisiä ja mahdollistaisi uusia liikenteen ja kuljetusten tieto- ja tietoliikennetekniikkaan perustuvia palveluja. Tavoitteena on kehittää ja tukea yhtenäistä valtakunnallista aineistoa hyödyntäviä palveluja ja toimintoja, kuten liikenteen hallinta, tiedotuspalvelut, navigointi, kuljetusten suunnittelu ja hallinta sekä kuljettajan tukijärjestelmät. Viranomaiset ja kunnat voisivat kehittää järjestelmän pohjalta esimerkiksi liikenteen ohjausta, joukkoliikenteen palveluja, tien- ja kadunpitoa sekä palo-, poliisi- ja pelastustoimintaa. Tavoitteena on, että valtakunnallinen järjestelmä ja uudet palvelut hyödyttäisivät kansalaisia, yrityksiä ja viranomaisia.

Lainsäädännön lisäksi tavoitteiden toteuttamiseen pyritään aineiston hinnoittelun keinoin, kuten antamalla aineiston toimittajille omia tehtäviään ja omaa aluettaan koskevat tiedot tietyin edellytyksin maksutta tai permällä ainoastaan aineiston toimittamisesta aiheutuvat kustannukset.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Esityksen keskeisenä ehdotuksena on valtakunnallisen tie- ja katuverkkoaineiston sisältävän tietojärjestelmän luominen. Tarkoituksena on muodostaa maanmittauslaitoksen, Tiehallinnon ja kuntien tietoihin perustuva tietojärjestelmä, johon kerätään koko maan kattava yhtenäinen, ajantasainen ja hyvälaatuinen aineisto. Tietojärjestelmä sisältäisi tiedot yleisten ja yksityisten teiden sekä katu- ja jien sijainnista ja niiden tärkeimmät ominaisuustiedot, kuten nimet, pituudet, leveydet, päällystetyypit, nopeus- ja kulkurajoitukset sekä tiedot linja-autopysäkeistä.

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa kerättävän aineiston laaja hyödyntäminen viranomaisten, kuntien ja yritysten tarpeisiin. Tarkoituksena on tukea esimerkiksi uusien paikkasidonnaisten palvelujen kehittymistä. Hyödyntämistä edistävät tietojärjestelmän ra-

japintojen selkeä määrittely ja Tiehallinnon ja asiakkaiden välisiin sopimuksiin perustuva tietojen luovuttaminen.

Esityksessä myös määritettäisiin eri viranomaisille selkeä vastuu tietojen luovuttamisesta järjestelmän perustamisvaiheessa sekä velvollisuus ilmoittaa tai toimittaa muuttuneet tiedot ylläpitovaiheessa.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi järjestelmän kehittämisestä ja ylläpidon rahoituksesta. Järjestelmän ylläpidon vuositaiset kustannukset katettaisiin Tiehallinnon rahoituksella. Muutostietojen ilmoittamis- tai toimittamisvastuussa oleva viranomainen vastaisi ilmoittamisesta aiheutuvista kustannuksista.

Tietojärjestelmän kehittämistä varten perustettaisiin neuvottelukunta, jota johtaisi liikenne- ja viestintäministeriö. Neuvottelukunta antaisi suosituksia järjestelmän kehittämisestä sekä toimisi järjestelmän asiantuntijaorganisaationa ja huolehtisi tarvittavasta kansainvälisestä yhteistyöstä.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Järjestelmän perustamisvaiheen kustannukset ovat noin seitsemän miljoonaa euroa. Rahoitus perustamisvaiheen kustannuksia varten on jo varattu. Järjestelmän ylläpidon kustannuksiksi on arvioitu 1,2 miljoonaa euroa vuodessa. Tiedonkeruu ja aineiston ylläpito perustamisvaiheen jälkeen toteutettaisiin viranomaistyönä.

Tietopalvelun käynnistyttyä asiakas- ja käyttäjäpalaute vaikuttaisivat jatkossa tapahtuvan tiedonkeruun määrään ja kattavuuteen. Tiedon toimittajille vuotuisten kustannusten arvioidaan olevan vähäisiä, mutta järjestelmän käytön lisääntyessä päivitystä ja laadunparantamista saatettaisiin tihentää, millä olisi vaikutuksia vuotuisiin kustannuksiin.

Järjestelmä saattaisi joissakin tapauksissa vaikuttaa kuntien, maanmittauslaitoksen ja paikkatietoalalla toimivien yritysten nykyisistä kartta-aineistoista saamiin myyntituloihin.

Kuntien nykyiset karttojen ja muiden paikkatietojen myyntitulot ovat noin 3–4 miljoonaa euroa vuodessa. Tästä suuri osa on

kuntien sisäistä karttamyyntiä kunnan omiin toimintoihin, mikä jatkossakin on kunnan sisäistä toimintaa, joten kuntien myyntituloihin uudella tietojärjestelmällä ei liene merkittävää vaikutusta.

Tietojärjestelmästä saataville tiedoille ennakoidaan tulevan kolme eri tyyppistä pääkäyttäjryhmää. Tärkeimmän käyttäjryhmän muodostaisivat viranomaiset. Toisen ryhmän muodostaisivat yritykset, muut yhteisöt, kuten etujärjestöt ja tutkimuslaitokset, jotka käyttävät tietoja omassa toiminnassaan tai sen suunnittelu- ja kehittämistarkoituksessa. Kolmas käyttäjryhmä olisi yritykset, jotka tarjoaisivat kaupalliselta pohjalta palveluja asiakkailleen.

Digiroad-järjestelmän tietojen jalostusaste on alhainen ja se on luonteeltaan tieliikenneverkkoa koskeva valtakunnallinen perusaineisto. Sen käyttäjätahoja arvioidaan vuoteen 2007 mennessä olevan noin 400, joista arviolta 10–50 yritystä hyödyntäisi tietojärjestelmän tietoja kaupallisesti. Pääosin järjestelmän käytöstä perittäisiin ainoastaan niin sanotut irrottamiskustannukset arviolta 1 000 euroa irroituserältä. Tiehallinnon arviointiin saavan tietojärjestelmän käytöstä kaupallisiin tarkoituksiin tuloja vuosittain enintään 200 000 euroa. Vastaavasti järjestelmästä aiheutuvat kustannukset olisivat vuosittain noin 1,2 miljoonaa euroa, joilla katettaisiin sovelluksen ylläpito, atk-käyttöpalvelut, operaattoritoiminta, täydennysinvestoinnit sekä hallintokulut. Tämä kustannusarvio ei sisällä eri tahojen viranomaistyönä tekemää tietojen ylläpitoa. Osa ylläpitokustannuksista on tarkoitus kattaa kaupallisesta toiminnasta saatavilla tuloilla sekä irrottamisesta saatavilla tuloilla. Loppuosa katettaisiin Tiehallinnolle valtion talousarviossa osoitetuilla varoilla.

Kaupallisia käyttäjiä varten Tiehallinnon on muodostettava hinnoittelumalli, seuranta-järjestelmä ja myyntiorganisaatio.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esityksen organisaatio- ja henkilöstövaikutukset olisivat tämänhetkisen näkemyksen mukaan vähäiset Tiehallinnossa ja maanmittauslaitoksessa. Tie- ja katuverkon tietojärjestelmä toteutettaisiin nykyisellä organisaa-

tiolla ja osana nykyisiä prosesseja, joita jouduttaisiin hieman muuttamaan. Molemmissa organisaatioissa nimettäisiin tie- ja katuverkotietojärjestelmän vastuuhenkilöt.

Esityksessä määritelty kuntiin kohdistuva velvoite ilmoittaa kunnan alueella tapahtuvista muutoksista voitaisiin todennäköisesti toteuttaa ilman lisähenkilöstöä. Niissä kunnissa, jotka toimittaisivat järjestelmään muutosten lisäksi suurehkoja aineistokokonaisuuksia ja jotka hyödyntäisivät järjestelmää laajalti, tietojärjestelmän käyttöönotto saattaisi edellyttää alkuvaiheessa koulutusta sekä tiedonkeruun, tietojen varastoinnin ja tietojen hankinnan organisoimisen muuttamista.

4.3. Ympäristö-, yritys- ja muut vaikutukset

Tietojärjestelmällä arvioidaan olevan myönteisiä vaikutuksia yritysten ja viranomaisten kuljetusten suunnitteluun, koska tarkka ja ajan tasalla oleva tie- ja katuverkon kuvaus antaa mahdollisuuden esimerkiksi tehokkaampaan reitin suunnitteluun. Vaarallisten aineiden kuljetusten suunnittelussa voitaisiin ottaa huomioon aikaisempaa paremmin ympäristönäkökohdat.

Reitin suunnittelulla ja ajoneuvonavigointijärjestelmillä arvioidaan saavutettavan liikenteen hallinnan ja sujuvuuden lisääntymisen kautta polttoaineen säästöä ja myönteisiä ympäristövaikutuksia. Nämä vaikutukset korostuvat, kun järjestelmän tarjoamiin tietoihin yhdistetään mahdollisesti myöhemmin tieviranomaisen tai jonkun muun palvelutarjoajan reaaliajassa välittämiä liikenneverkon olosuhteita kuvaavia tietoja, kuten ruuhkavaroituksia.

Kuntien välinen yhteistyö suunnittelussa ja palvelujen tuottamisessa tulee helpommaksi, kun käytössä on yhtenäinen kuntarajat ylittävä perusaineisto, joka sisältää perustiedot tieverkosta ja sen ominaisuuksista. Tällaista tietoa tarvitaan esimerkiksi alueellisten joukkoliikennepalvelujen toteuttamisessa.

Tietojärjestelmästä luovutettavilla tiedoilla pyrittäisiin tukemaan uusien liikenteen palvelujen kehittämistä. Tällä olisi positiivisia vaikutuksia pienten ja suurten informaatioteknologian alan yritysten työllisyyteen.

Myös erilaiset liikenteen turvallisuutta parantavat uudet teknologiat edellyttävät digitaalista perustietoa liikenneverkon sijainnista ja ominaisuuksista. Digiroad mahdollistaa tällaisten liikenneturvallisuutta parantavien teknologioiden kehittämisen ja käyttöönoton paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti.

Tieviranomaiselle ja kunnille järjestelmä antaa mahdollisuuden parempaan tie- ja katuverkon hallintaan ja tehokkaampaan toimintojen suunnitteluun, millä voitaisiin säästää taloudellisia säästöjä.

4.4. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Valtakunnallinen tietojärjestelmä olisi kaikkien kuntien sekä poliisi-, palo- ja pelastusviranomaisten hyödynnettävissä. Järjestelmä mahdollistaa nykyistä paremman opastuksen tapahtumakohteeseen ja tukee erityisesti haja-asutusalueilla kuntarajat ylittävää yhteistyötä.

Järjestelmä edistäisi alueellista tasa-arvoa ja tasapainoa liikenneverkon käytössä. Järjestelmä takaisi taajama- ja haja-asutusalueiden välisen yhdenvertaisuuden tie- ja katuaineistojen hyödyntämisessä.

Tarjoamalla yhdenmukaisen koko maan kattavan aineiston järjestelmä edistäisi alueellisia matkailupalveluja, jos järjestelmän tietoja yhdistettäisiin matkailupalvelujen tuottajien tietokantoihin.

5. Asian valmistelu

5.1. Valmisteluvaiheet

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti syyskuussa 2001 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää Digiroad -järjestelmän käyttöönottoon liittyvät tarvittavat lainsäädännölliset kysymykset ja valmistella selvityksen pohjalta hallituksen esityksen muotoon ehdotus tie- ja katuverkon tietojärjestelmää koskevaksi laiksi. Työryhmässä olivat ministeriön lisäksi edustettuina Tiehallinto, Suomen Kuntaliitto ja maanmittauslaitos.

Työryhmä jätti 30 päivänä syyskuuta 2002 ehdotuksensa ministeriölle. Ehdotuksesta pyydettiin lausunnot kohdassa ”5.2. Lausunnot” mainituilta tahoilta. Ehdotuksen pohjalta on valmisteltu virkatyönä ehdotus hallituksen esitykseksi laiksi tie- ja katuverkon tietojärjestelmästä.

5.2. Lausunnot

Työryhmän mietinnöstä pyydettiin lausunnot oikeusministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, maanmittauslaitokselta, Suomen Kuntaliitolta, Tiehallinnolta, Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnalta, Tieyhdistykseltä, Tietotekniikan tutkimuslaitokselta (Helsinki Institute for Information Technology), Teollisuuden ja Työnantajien Keskusliitolta, GENIMAP Oy:ltä sekä FiCom ry:ltä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1§. *Lain tarkoitus.* Pykälässä säädettäisiin ehdotetun lain tarkoituksesta. Lain tarkoituksena olisi järjestää yleisiä teitä ja yksityisiä teitä sekä katuja koskevat tiedot käsittävä valtakunnallinen tietojärjestelmä ja tietopalvelu. Järjestelmä olisi tarkoitettu palvelemaan erityisesti tieliikenteen tarpeita.

Tietojärjestelmän sisältämät yleiset tiedot, yksityiset tiedot ja kadut ovat osa liikennejärjestelmää, joka on osa yhdyskuntarakennetta. Liikennejärjestelmä muodostuu liikenneinfrastruktuurista ja sitä käyttävästä liikenteestä.

Liikenteen ja kuljetusten suunnittelussa, hallinnassa sekä nykyaikaisissa tieto- ja tietoliikennetekniikkaan perustuvissa palveluissa tarvitaan tarkkaa ja luotettavaa tietoa, jonka on täytettävä eri käyttäjäryhmien tarpeet. Yhteistä useimmille palveluille on se, että niissä tarvitaan tietoa liikenneverkosta ja muista liikennejärjestelmän paikoista. Tällä hetkellä on saatavilla useita aineistoja tie- ja katuverkon tiedoista, mutta aineistoista puuttuu tärkeitä tietoja. Eri organisaatioiden aineistojen tietosisältö ja luokittelut poikkeavat toisistaan siten, että aineistojen yhdistely vaatii runsaasti työtä tai on käytännössä mahdotonta. Yhtenäistä liikenteen tarpeet täyttävää Suomen kattavaa aineistoa ei ole. Tämä estää monien tietopalvelujen kehityksen.

Laissa perustettavaksi ehdotettavan valtakunnallisen ja yhtenäisen järjestelmän tietoja tarvitaan erityisesti toteutettaessa tieto- ja tietoliikennetekniikkaan perustuvia palveluja, kuten liikenteen hallintaa, tiedotuspalveluja, kuljetusten suunnittelua ja hallintaa sekä kuljettajan tukijärjestelmiä. Eri viranomaiset ja kunnat hyödyntävät tietoja muun muassa liikenteen ohjauksessa, tien- ja kadunpidossa tai pelastustoimen tehtävissä. Järjestelmän aineistoa tarvitaan yleisesti kaikissa liikenteeseen liittyvissä paikkasidonnaisissa tai matkapuhelin- tai muuta automaattista paikannusta hyödyntävissä palveluissa. Uusista

palveluista hyötyvät kansalaiset, yritykset ja viranomaiset. Järjestelmän tiedot mahdollistavat esimerkiksi kuljetusten suunnittelun ennen matkaa ja reitin opastuksen ajoneuvossa, paikannukseen perustuvan autonavigoinnin, karttapohjaisen tiedotuksen liikenteestä, säästä ja kelistä, joukkoliikenteen reiteistä ja matkailupalvelujen sijainnista, avun ohjaamisen paikalle liikenneonnettomuuden tai ajoneuvon jälkeen, luotettavimmat liikennettä ja kuljetuksia koskevat tutkimukset ja analyysit sekä tarkkaan ja ajan tasalla olevaan tietoverkon digitaaliseen paikka- ja ominaisuustietoon perustuvan tehokkaan väyläsuunnittelun ja kunnossapidon.

Liikenteen tieto- ja tietoliikennetekniikkaan perustuvien palvelujen ja väylänpidon toimintojen suunnittelu ja toteuttaminen helpottuu olennaisesti, kun sekä yleiset tiedot ja kadut että yksityistiedot saadaan samaan yhtenäiseen järjestelmään. Valtakunnallisen järjestelmän avulla eri organisaatioiden keräämät tiedot saadaan helpommin hyödynnettyä ja tietojen kerääminen järkiperaistyy, kun käytetään yhteistä luokittelua eri tahoilla kerättävälle tiedolle. Järjestelmä tarjoaa viranomaisille ja yrityksille entistä paremman mahdollisuuden tehdä hakuja yksittäisten teiden ja katujen tai koko tie- ja katuverkon tiedoista.

2 §. *Lain soveltamisala.* Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Lakia sovellettaisiin tie- ja katuverkon tietojärjestelmän perustamiseen, ylläpitämiseen, kehittämiseen ja järjestelmään sisältyvien tietojen luovuttamiseen.

Tietojärjestelmän perustaminen edellyttäisi, että järjestelmän sisältömäärittelyn mukaiset aineistot ja oikeudet aineistojen käyttämiseen hankittaisiin aineistojen omistajilta ja että ne tiedot, joita muuten ei saada, kerättäisiin maastomittauksin. Perustamisvaiheen aineistot muokattaisiin yhdenmukaiseen, sisältömäärittelyn mukaiseen muotoon ja tallennettaisiin järjestelmän tietokantaan.

Tietojärjestelmän ylläpito käsittäisi järjestelmän kohteita koskevien muutostietojen 1-

moittamisen, toimittamisen ja aineiston päivittämisen. Ylläpito sisältäisi myös maastomittaukset ja laaduntarkkailun.

Tietojärjestelmän kehittäminen käsittäisi tietojärjestelmän tietosisällön kehittämisen, tarvittaessa uusien käyttäjätahojen määrittämisen ja toteuttamisen, aineiston toimitusmuotojen kehittämisen sekä tietojärjestelmän tietoteknisen toiminnan tehostamisen.

Tietojen luovutus perustuisi järjestelmää hallinnoivan organisaation ja aineistoa hyödyntävän osapuolen väliseen sopimukseen, jossa määritettäisiin esimerkiksi luovutettavat tietolajit ja aineiston hyödyntäjän oikeudet.

3 §. *Tietojärjestelmän sisältö.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tietojärjestelmän sisällöstä. Tietojärjestelmä sisältäisi tiedot yleisistä ja yksityisistä teistä sekä kaduista osana liikennejärjestelmää, joka muodostuu tie- ja rataverkosta, lentokentistä, satamista, maaliikenneasemista, matkakeskuksista ja liikenteenohjauksjärjestelmästä sekä niitä käyttävästä liikenteestä. Tietojärjestelmä sisältäisi myös tiedot teiden ja katujen nimistä, pituudesta, leveydestä, päällystetyypistä, mopeus- ja kulkurajoituksista, linja-autopysäkeistä sekä näitä liikenneväyliä koskevista muista tärkeimmistä ominaisuuksista.

Tiedot koostuisivat liikennejärjestelmän kohteista, kohteiden ominaisuuksista muun muassa tien leveydestä ja pituudesta ja tietyistä eri kohteiden välisistä keskinäisistä yhteyksistä. Kohteiden sijainti kuvattaisiin alueellisesti pienten kohteiden kohdalla pisteellä, nauhamaisten kohteiden osalta keskiviivaa kuvaavana viivana ja alueaisten kohteiden osalta kyseessä olevien alueiden reunaviivana. Liikenneverkon tärkein kohde olisi liikenneväylien keskilinjaa kuvaava tieto. Pistemäiset kohteet ja liikenneväylien keskilinjat kuvattaisiin kolmiulotteisina.

Tieverkko jaettaisiin liikenneväylien liikenteellisen merkityksen mukaisesti hierarkkisiin toiminnallisiin luokkiin. Ne olisivat kuntien katuverkolla seudullinen ja alueellinen pääkatu, kokoojakatu, liityntäkatu, yleisillä teillä valta-, kanta-, seutu- ja yhdystie sekä tärkeä yksityistie ja muu yksityistie. Lisäksi järjestelmään kuuluisivat omana luokkana kevyen liikenteen väylät.

Ominaisuustietojen määrä olisi suurin

ylimmissä toiminnallisissa luokissa. Alemmissä luokissa ei olisi tarpeen kerätä ja ylläpitää kaikkia tietosisällön määrittelyn mukaisia ominaisuustietoja.

Muita liikenneverkon kohteita olisivat linja-autopysäkit, lentokentät, satamat, maaliikenneasemat ja matkakeskukset ja tietyt liikenneverkkoon liittyvät palvelut sekä tämän lain kannalta keskeiset hallinnolliset rajat, kuten kuntarajat ja tiepiirin rajat.

Teiden ja katujen keskilinjan sijainnin tarkkuuden tavoitetasoksi asetettaisiin muutama metri. Tärkeimpien kohteiden ja ominaisuuksien päivitys tapahtuisi muutaman kuukauden välein, ja muiden kohteiden ja ominaisuuksien osalta harvemmin.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkemmat säännökset järjestelmään tallennettavista muista ominaisuustiedoista annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Asetuksessa lueteltaisiin tyhjentyvästi järjestelmään tallennettavat tiedot ryhmittäin.

4 §. *Tietojärjestelmän hallinto.* Pykälässä säädettäisiin tietojärjestelmän hallinnosta. Tie- ja katuverkon tietojärjestelmän perustamisesta, hallinnosta, ylläpitämisestä, tietopalveluista ja tietojen luovuttamisesta sekä järjestelmän kehittämisestä huolehtisi Tiehallinto.

Tiehallinto vastaa yleisten teiden tienpidosta. Sen tehtävänä on hallinnoida, ylläpitää ja kehittää koko maassa yleisiä teitä ja niiden liikenneoloja sekä tieliikenteen palveluja osana liikennejärjestelmää. Tämän takia on tarkoituksenmukaista, että Tiehallinto vastaisi järjestelmän teknisestä kehittämisestä ja ylläpidosta.

5 §. *Tietojärjestelmän perustaminen.* Pykälässä säädettäisiin tietojärjestelmän perustamisesta. Tiehallinto vastaa yleisten teiden rekisteristä ja sen ylläpitämisestä. Tiehallinto toimittaisi käytössään olevat yleisiä teitä koskevat ominaisuustiedot. Tiehallinto toimittaisi yleisiä teitä koskevat ominaisuustiedot kerran ennen tietojärjestelmän käyttöönottoa. Tarvittaessa Tiehallinto keräisi puuttuvia tietoja maastomittauksin tai hankkimalla tietoja muista lähteistä.

Maanmittauslaitoksen lakisääteisiin velvoitteisiin kuuluu huolehtia yleisistä kartastotiedoista sekä edistää tarkoituksenmukaista kartoitusta ja kartantuotantoa. Lisäksi maanmit-

tauslaitoksen lakisääteisenä tehtävänä on huolehtia kiinteistöjä ja paikkatietoja koskevien rekisterien pitämisestä ja edistää tällaisten rekisterien yhteiskäyttöä. Maanmittauslaitos toimittaisi Tiehallinnon kanssa tekemänsä sopimuksen mukaisesti koko maan alueelta tietojärjestelmään tallennettavaksi laissa tarkoitettuja liikenneväyliä koskevat sijaintitiedot ja osoiteaineiston sekä niihin liheisesti liittyvät tietolajit sekä eräitä muita tietoja.

Maanmittauslaitoksen maastoaineiston kohdemallin mukaiset tiedot toimitettaisiin kerran perustamisvaiheen tietokantaan ja ajantasaisesti uudestaan ennen tietojärjestelmän ottoa tuotantokäyttöön. Aineisto toimitettaisiin maastotietojärjestelmästä saatavana tulostustiedostoina.

Kunta asettaa liikenteen ohjauslaitteet kadulle. Kunnan suostumus tarvitaan myös tienpitäjän yksityisteille asettamille liikenteenohjauslaitteille.

Kunnilla on eri muodoissa tallennettuna eritasoisia tietoja kaduista ja hoitamistaan yksityisteistä. Tiehallinto ja kunnat voisi vat erikseen sopia näiden tietojen toimittamisesta tietojärjestelmään sen perustamisvaiheessa. Sopimuksessa voitaisiin määritellä tiedon toimittamistavat sekä maksettavat korvaukset tiedon keruusta ja toimittamisesta. Laissa ei kuitenkaan asetettaisi kunnille pakottavaa velvoitetta toimittaa tietoja järjestelmään.

Olenainen hyöty järjestelmästä kunnille on yhtenäinen valtakunnallinen tie- ja katuverkon perustietoaineisto. Tietojärjestelmä mahdollistaa muun muassa palo- ja pelastustoimen seudullisesti yhtenäisen tie- ja katuaineiston käytön, joukkoliikenteen palvelujen kehittämisen kunnassa, liikenteen ohjauksen kehittämisen, reitinsuunnittelu- ja logistiikkaohjelmistojen käytön sekä ajoneuvonavigointimahdollisuuden kunnan alueella.

6 §. *Tietojärjestelmän ylläpito.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tietojärjestelmän ylläpidosta. Kun 5 §:ssä tarkoitettut tiedot olisi toimitettu ja järjestelmä olisi otettu käyttöön, toimitettaisiin järjestelmän ylläpidon vaatimat tiedot tietojärjestelmään siten kuin 6 §:ssä säädetään.

Tietojärjestelmän suunnittelun lähtökohtana on ollut, että muuttunut tieto rekisteröidään siellä, missä muutos tapahtuu. Kun

muutoksen ilmoittaminen olisi sen viranomaisen tai muun organisaation tehtävänä, joka on muutoksesta vastuussa tai jonka toimialaan kyseisen tiedon ylläpitäminen kuuluu, saataisiin tieto ilmoitetuksi tietojärjestelmään sisällöltään oikeana ja mahdollisimman ajantasaisena. Ajantasaisuus vaikuttaa oleellisesti tietojärjestelmään tallennettujen tietojen laatuun. Teiden ja katujen muutokset olisi saatava mahdollisimman nopeasti jätetuiksi erityisesti niille käyttäjille, jotka tarvitsevat tietoja ajoneuvojen reitinsuunnitteluun ja reitinopastukseen. Tällaisia muutoksia ovat esimerkiksi ajoyhteyden sulkeminen, uuden avaaminen tai ajorajoitusten muuttuminen. Kun ilmoituksen tekisi muutoksesta vastuussa oleva organisaatio, olisi tiedonsiirtokehtu mahdollisimman lyhyt.

Pykälän 2 momentin mukaan Tiehallinto toimittaisi yleisiä teitä koskevat muutostiedot ja maanmittauslaitos toimittaisi yleisten ja yksityisten teiden ja katujen sijaintia ja osoiteaineistoa sekä yksityisten teiden ominaisuuksia koskevat muutostiedot. Kuntien tehtävänä olisi ilmoittaa kaduilla ja hoitamillaan yksityisteillä tapahtuvista muutoksista.

Kun tiedoissa tapahtuu muutoksia, kunta tekisi järjestelmän ylläpitäjälle ilmoituksen muutoksista. Muutosilmoitukset annettaisiin ennakkotietona ennen muutoksen tapahtumista tai mahdollisimman pian muutoksen tapahtumisen jälkeen. Muutosilmoitukset voitaisiin tehdä joko yksittäin tai sovituin aikaväleihin koottuina. Ilmoittamisessa voitaisiin hyödyntää myös Tiehallinnon tarjoamaa Internet-selaimeen perustuvaa suoraa käyttöliittymää. Tiehallinto järjestelmän ylläpitäjänä kirjaisi muutosilmoitukset tiedonkeruusuunnitelmaansa ja keräisi muuttuneet tiedot myöhemmin keruujärjestelmänsä mukaisesti. Suurin osa kunnista toimisi tämän ilmoitusmenettelyn mukaisesti.

Muutostiedot ilmoitettaisiin tietojärjestelmän tietosisältöön kuuluvan kohteen, sen ominaisuuksien tai kohteiden välisten yhteyksien muuttuessa. Muutos voi olla kohteen rakentaminen, kohteen poistaminen tai kohteen sijainnin tai sen ominaisuuden muutos.

Tiedon tuottajien ja Tiehallinnon välisin sopimuksin varmistettaisiin, että tietojärjestelmän jokaiselle tietolajille olisi määritelty vastuullinen ylläpitäjä.

Tiehallinto voisi sopia maanmittauslaitoksen ja kunnan kanssa muutostietojen toimittamisesta toisin. Tarkoituksena on luoda joustava ja hyvin toimiva ratkaisu tietojen toimittamiselle. Ne kunnat, joilla muutostietoja on runsaasti ja joilla on mahdollisuudet toimittaa muutostietoja suoraan omista tietojärjestelmistään tie- ja katuverkon tietojärjestelmään, voisivat sopia erikseen järjestelmän ylläpidosta Tiehallinnon kanssa. Sopimuksessa määriteltäisiin muun muassa ylläpitomenettelyt ja tarvittaessa maksettavat korvaukset tiedon ylläpidon aiheuttamista kustannuksista.

Tietojärjestelmän muutostietojen tekemisestä aiheutuvista kustannuksista vastaisivat ilmoittamisesta vastuussa olevat organisaatiot. Tiehallinto voisi tarvittaessa toteuttaa rajoitettua tiedonkeruuta täydentämään muiden organisaatioiden ylläpitoa.

7 §. *Tietojen luovuttaminen tietojärjestelmästä.* Pykälässä kuvattaisiin tietojen luovuttaminen tietojärjestelmästä. Tiehallinto voisi luovuttaa tietojärjestelmän tietoja sellaisenaan sopimuksen tehneen asiakkaan omaan käyttöön, viranomaisille tai sopimuksen tehneen asiakkaan kaupalliseen toimintaan tai palvelujen tuottamiseen tähtäävään liiketoimintaan. Tiedon käyttötarkoitus ratkaisisi tiedon tai palvelun toimittamisesta perittävän maksun suuruuden.

Tiehallinto voisi luovuttaa sopimuksen mukaiset tai pyydetty tiedot kirjallisena poimintana, teknisen käyttöyhteyden avulla tai muussa koneellisesti käsiteltävässä muodossa.

Tietojärjestelmä ja tietopalvelu olisi ensisijaisesti suunniteltu liikennejärjestelmän tarpeisiin. Järjestelmän tietoja voisivat kuitenkin hyödyntää myös esimerkiksi teleoperaattorit mobiilipaikannuslaitteiden sijaintiin perustuvissa palveluissa.

Tietopalvelun toiminta perustuisi Tiehallinnon ja sen asiakkaiden välisiin sopimuksiin. Sopimus sisältäisi asiakkaan tiedot, asiakkaan tilaamat tiedot alueittain ja tietolajeittain, toimitusmuodon, sopimuksen voimassaoloajan, päivitystavan ja päivitystiheyden, käyttötarkoituksen, hinnan sekä käyttöoikeudet ja käyttörajoitukset.

Tietojen käytöllä sellaisenaan tarkoitettaisiin toimintaa, jossa järjestelmän tietoja käy-

tettäisiin asiakkaan omien toimintojen kehittämiseen tai olemassa olevien toimintojen tehostamiseen. Tiedot jäisivät asiakkaan omaan tietojärjestelmään eikä niitä välitettäisi eteenpäin tai käytettäisi osana kaupallista tuotetta. Esimerkkinä tämänlaatuisesta käytöstä on järjestelmän tietojen hyödyntäminen viranomaisten ja kuntien tietojärjestelmissä sekä yritysten sisäisten toimintojen tehostamisessa.

Tietojen käyttö kaupallisten palvelujen tuottamiseen tarkoittaisi toimintaa, jossa asiakas palvelujen tai liikevoiton tuottamiseksi välittäisi järjestelmän tietoja eteenpäin muuttumattomina tai muokattuina tai liitettyinä johonkin muuhun asiakkaan tai jonkun tai joidenkin kolmansien osapuolien omistamaan tietoon.

Yksityishenkilöt voisivat puolestaan saada tarvitsemiaan tietoja palvelun tarjoajalta, joka hankkisi tiedot järjestelmästä Tiehallinnolta.

8 §. *Maksut.* Pykälässä säädettäisiin maksuista Pykälän 1 momentin mukaan tie- ja katuverkon tietojärjestelmän suoritteista ja tietopalveluista perittäisiin valtiolle maksuja, joihin sovellettaisiin, mitä valtion maksu- ja verolain (150/1992) säädetään. Maksun suuruus määrättäisiin Tiehallinnon maksuja koskevassa liikenne- ja viestintäministeriön asetuksessa.

Tietojärjestelmästä luovutettujen suoritteiden tai tietopalvelujen kaupallisesta käytöstä perittäisiin irrottamiskustannusten lisäksi royalty-perusteinen vuosimaksu. Maksu laskettaisiin prosentteina sopimuksessa sovitun toiminnan liikevaihdosta ja se perustuisi käyttäjän ilmoitukseen. Aineiston käyttöä vasta riippuen maksu olisi kaksi, neljä tai kahdeksan prosenttia palvelun liikevaihdosta. Myynnistä saatuja tuloja käytettäisiin muun muassa järjestelmän kehittämiseen ja tietojen laadun parantamiseen.

Tietojärjestelmän suoritteiden tai tietopalvelujen luovuttamisesta muuhun kuin kaupallisiin tarkoituksiin perittäisiin ainoastaan irrottamiskustannukset, jotka kattaisivat luovutuksesta Tiehallinnolle aiheutuvat työ- ja materiaalikustannukset sekä välitys- ja yhteydenpitokustannukset. Esimerkkejä tällaisesta ei-kaupallisesta käytöstä olisivat viranomaiskäyttö tai viranomaisten palvelut, kunnan si-

säinen käyttö tai kunnan tuottamat palvelut, yritysten tai järjestöjen sisäinen käyttö esimerkiksi kuljetusten tai logistiikan suunnitteluun, liikennejärjestelmään liittyvä suunnittelu, joukkoliikennepalvelut sekä poliisi-, palo- ja pelastustoimi.

Viranomaisille, jotka toimittaisivat 6 §:ssä tarkoitetut muutostiedot ja ilmoitukset tietojärjestelmään, sekä kuntayhtymille tai vastaaville kuntien yhteistyöelimille, kuten Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnalle, annettaisiin omaa toimialaansa tai aluettaan koskevat tiedot muuta kuin kaupallista toimintaa varten maksutta.

Maksuilla on tarkoitus kattaa osa järjestelmän ylläpitokustannuksista. Järjestelmän vaatimat investoinnit on toteutettu valtion talousarviossa osoitetuin varoin eikä niitä ole tarkoitus kattaa maksuilla.

9 §. *Vastuu tiedoista.* Tiehallinto ei vastaisi vahingosta, joka mahdollisesti aiheutuisi tietojärjestelmästä luovutun tiedon sisällön puutteellisuuden tai virheen vuoksi. Rajoitus koskisi maanmittauslaitoksen tai kunnan sille toimittamaa tietoa. Tämä on välttämätöntä sen vuoksi, että Tiehallinnolla ei käytännössä ole mahdollisuutta tarkastaa sille toimitetun tiedon oikeellisuutta tai ajantasaisuutta. Mahdollinen vastuu Tiehallinnon vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolisista vahingoista olisi viraston kannalta kohtuuton. Tiehallinto kuitenkin vastaisi järjestelmään itse toimittamiensa tietojen oikeellisuudesta. Vastuu näissä tiedoissa olevista virheistä ja puutteista aiheutuvista vahingoista olisi yleisen vahingonkorvauslainsäädännön mukainen.

Tiehallinto vastaisi kerättyjen aineistojen yhdistämisestä. Tietojärjestelmän mahdolliset virheet tai puutteellisuudet Tiehallinto korjaisi viipymättä ja korvauksetta. Tietojen korjaaminen tai täydentäminen perustuisi tietojen tuottajien kanssa tehtyihin sopimuksiin.

10 §. *Ohjaus ja kehittäminen.* Liikenne- ja

viestintäministeriö huolehtisi laissa tarkoitettujen toiminnan yleisestä ohjauksesta ja kehittämisestä apunaan 11 §:ssä mainittu neuvottelukunta.

11 §. *Neuvottelukunta.* Tarkoituksena olisi, että liikenne- ja viestintäministeriö asettaisi ministeriön avuksi tie- ja katuverkon tietojärjestelmän neuvottelukunnan, jonka tehtävänä olisi seurata järjestelmän perustamista, kehittämistä ja ylläpitämistä sekä tehdä aloitteita ja antaa lausuntoja. Neuvottelukunnassa olisi puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä enintään 10 jäsentä, jotka liikenne- ja viestintäministeriö määräisi kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Kullekin jäsenelle olisi määrättävä henkilökohtainen varajäsen. Neuvottelukunnassa voisivat olla edustettuina ainakin liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Tiehallinto, maanmittauslaitos, Kuntaliitto sekä palvelujen tarjoajat ja käyttäjäryhmät. Puheenjohtajana toimisi liikenne- ja viestintäministeriön edustaja.

12 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

2. Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset tietojärjestelmän sisästämistä ominaisuustiedoista. Säännökset olisivat yksityiskohtaisia ja teknisluonteisia, eivätkä ne sisältäisi yksilön oikeuksia tai velvollisuuksia koskevia säännöksiä tai muiden perusoikeuksien rajoituksia.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

*Lakiehdotus***Laki****tie- ja katuverkon tietojärjestelmästä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on järjestää yleisiä ja yksityisiä teitä sekä katuja koskevat tiedot käsittävä valtakunnallinen tietojärjestelmä ja tietopalvelu.

2 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan tie- ja katuverkon tietojärjestelmän perustamiseen, ylläpitämiseen, kehittämiseen ja järjestelmään sisälty-

vien tietojen luovuttamiseen.

3 §

Tietojärjestelmän sisältö

Tie- ja katuverkon tietojärjestelmä sisältää saatavilla olevat tiedot yleisten ja yksityisten teiden sekä katujen sijainnista osana liikennejärjestelmää, tiedot teiden ja katujen nimistä, pituudesta, leveydestä, päällystetyypistä, nopeus- ja kulkurajoituksista ja linja-autopysäkeistä sekä näitä väyliä koskevista muista tärkeimmistä ominaisuuksista.

Tarkemmat säännökset järjestelmään tallennettavista muista ominaisuustiedoista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Tietojärjestelmän hallinto

Tie- ja katuverkon tietojärjestelmän perustamisesta, hallinnosta, ylläpitämisestä, tietopalveluista ja tietojen luovuttamisesta sekä järjestelmän teknisestä kehittämisestä huolehtii Tiehallinto.

5 §

Tietojärjestelmän perustaminen

Tiehallinto toimittaa tie- ja katuverkon tietojärjestelmään tallennettaviksi käytössään olevat yleisiä teitä koskevat ominaisuustiedot. Maanmittauslaitos toimittaa järjestelmään tallennettaviksi tässä laissa tarkoitettuja liikenneväyliä koskevat sijaintitiedot ja käytössään olevat väyliä koskevat ominaisuustiedot Tiehallinnon kanssa tekemänsä sopimuksen mukaisesti. Kunta voi toimittaa tie- ja katuverkon tietojärjestelmään tallennettavaksi katuja ja hoitamiensa yksityisiä teitä koskevat tiedot Tiehallinnon kanssa tekemänsä sopimuksen mukaisesti.

6 §

Tietojärjestelmän ylläpito

Kun 5 §:ssä tarkoitetut perustiedot on toimitettu tie- ja katuverkon tietojärjestelmään ja järjestelmä on otettu käyttöön, Tiehallinto, maanmittauslaitos sekä kunta vastaavat tietojärjestelmän ylläpitoa varten tarpeellisten tietojen toimittamisesta järjestelmään.

Tiehallinto toimittaa järjestelmään yleisiä teitä koskevat muutostiedot. Maanmittauslaitos toimittaa järjestelmään yleisten ja yksityisten teiden ja katujen sijaintia sekä yksityisten teiden ominaisuuksia koskevat muutostiedot Tiehallinnon kanssa tekemänsä sopimuksen mukaisesti. Kunta ilmoittaa tai toimittaa katujen ja hoitamiensa yksityisten teiden muutoksia koskevat tiedot Tiehallinnon kanssa tekemänsä sopimuksen mukaisesti.

7 §

Tietojen luovuttaminen tietojärjestelmästä

Tiehallinto voi luovuttaa tietojärjestelmästä tietoja sellaisenaan käytettäväksi ja palvelujen tuottamiseksi kirjallisena poimintana taikka teknisen käyttöyhteyden avulla tai muussa koneellisesti käsiteltävässä muodossa.

8 §

Maksut

Tiehallinto perii luovutetuista tie- ja katuverkon tietojärjestelmän suoritteista ja tietopalveluista maksun. Maksun suuruus määräytyy valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukaan.

Tiehallinnon on kuitenkin luovutettava sopimuksessa määritellyn ylläpitovelvoitteen täyttäneelle maanmittauslaitokselle ja kunnalle niiden omaa toimialaa tai aluetta koskevat tiedot muuta kuin kaupallista toimintaa varten maksutta. Sama oikeus tietojen saantiin on kuntayhtymällä tai muulla vastaavalla kuntien yhteistyöelimellä.

9 §

Vastuu tiedoista

Tiehallinto ei vastaa maanmittauslaitoksen tai kunnan sille toimittaman ja Tiehallinnon tie- ja katuverkon tietojärjestelmästä edelleen luovuttaman tiedon sisällön puutteellisuudesta tai virheestä mahdollisesti aiheutuvasta vahingosta. Tiehallinto kuitenkin korjaa viipymättä ja korvauksetta luovutetussa aineistossa todetut olennaiset virheet ja puutteellisuudet.

10 §

Ohjaus ja kehittäminen

Liikenne- ja viestintäministeriö huolehtii tämän lain mukaisen toiminnan yleisestä ohjauksesta ja kehittämisestä.

11 §

Neuvottelukunta

Liikenne- ja viestintäministeriötä avustaa tie- ja katuverkon tietojärjestelmän neuvottelukunta. Neuvottelukunnan tehtävänä on seurata järjestelmän toimintaa, tehdä aloitteita ja antaa lausuntoja. Neuvottelukunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enintään 10 muuta jäsentä, jotka liikenne- ja viestintäministeriö määrää kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Kullekin jäsenelle on lisäksi määrättävä henkilökohtainen varajäsen. Neuvotte-

lukunnassa tulee olla edustettuina liikenne- ja viestintäministeriö ja muut keskeiset viranomaiset sekä palvelujen tarjoajat ja käyttäjäryhmät.

12 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta _____ .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Liikenne- ja viestintäministeri *Leena Luhtanen*